

7.ÜNİTE

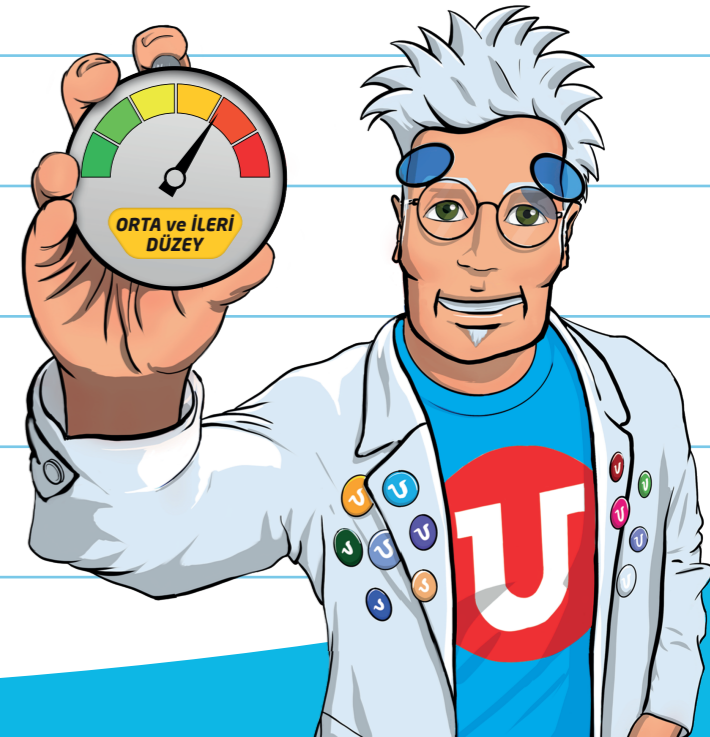
U

TYT Orta ve İleri Düzey Türkçe Soru Bankası

Fiil - Kip - Kişi

ABONE
OL

FATMA GÜL ÖRS

FIİL - KİP - KİŞİ

FIİL (EYLEM):

→ Varlıkların yapmış oldukları bir işi, hareketi, oluşu, durumu belirten sözcüklerdir.

İş (Kılış) Fiilleri :

- Öznenin kendi isteği ile gerçekleşen ve öznenin bir nesneyi etkilediği fiillerdir. Bu fiillerde öznenin yaptığı işten etkilenen bir nesne vardır.

Örnek:

- Çocukları parka götürdüm.
- Murat Bey, şirketten para talep etmedi.

Durum Fiilleri :

- Öznenin süreklilik gösteren bir durumunu anlatan fiillerdir. Durum fiillerinde öznenin yaptığı işten etkilenen bir nesne yoktur. Bu yüzden durum fiillerinde, fiille

Örnek:

- Cadde boyunca sohbet edip yürüdük.
- Gel seninle şurada oturalım.

Oluş Fiilleri :

- Öznenin kendi iradesi dışında geçirdiği değişimi bildiren fiillerdir. Oluş fiillerinde daha çok "zaman içerisinde kendiliğinden olma" söz konusudur.

Örnek:

- Sonbahar gelince yapraklar sarardı.
- Saçları ağarmış.

Çekimli Fiil :

→ Bir fiilin kip ve kişi anlamı taşıyan hâlidir.

→ Fiil, ancak kip ve kişi anlamı taşıyarak yüklem olabilir.

★ **NOT** : Bir cümlenin yüklemi fiilse mutlaka çekimli fiildir. Başka türlü yüklem olması mümkün değildir.

Örnekler:

- Toplantıda Vali Bey'le tanıştık.
- Üç gündür bu proje üzerinde çalışıyoruz.
- Sen de bizimle gelmelisin.
- İşimi bitirince yemek yiyeyim.
- Bu konuyu müdürle konuş.
- Biraz gayret etsen ne iyi olur.

Fiilin Çekimlenmesini Sağlayan Ekler:

Kip Ekleri :

→ Kip eklerini sözcüğün yapısı konusunda görmüştük. Burada birkaç örnekle tekrar edelim.

Örnek:

- İstersen iş çıkışında seni alayım, birlikte yemeğe gidelim.
- Ne kadar ısrar edersen et, bu teklifini kabul etmez.
- Bilmediğiniz, emin olmadığınız konularda ısrarcı olmayın.
- Ahmet'in bu sözleriyle ne demek istediğini hepimiz anladık.
- Dışarı çıkmak için hazırlanıyorum.

Kişi Ekleri :

- Kişi eklerini sözcüğün yapısı konusunda görmüştük. Burada birkaç örnekle tekrar edelim.

Örnek:

- Gördüğünüz tüm tabloları biz yaptık.
- Bugün bir toplantı yapalım.
- İstersen biz de sizinle geliriz.
- Lütfen ödevlerinizi zamanında yapın.
- Gayretli olursanız her işin üstesinden gelirsiniz.
- İşini bitirir bitirmez eve gitsin.

Fiilde Kip (Zaman / Anlam) Kayması :

- Yüklemede belirtilen kip anlamıyla cümlede belirtilen kip anlamının birbirinden farklı olmasıdır.

Örnek:

- Ünlü şairin çocukluk yılları, 1800'ü yıllarda İstanbul'un Fatih semtinde geçer.
- "Allah'im, lütfen yardım et!" deyip yola koyuldu.
- Ankara'da yaşamamanın avantajlarından yararlanıp her hafta sonu sinemaya gidiyoruz.

FIİLDE BASİT VE BİRLEŞİK ÇEKİM: :

Basit Çekimli (Zamanlı) Fiil :

→ Yalnızca bir kip eki içeren fiillerdir.

Örnek:

- Belgeleri bölüm şefine onaylattın mı?
- Ormanlık alan, yapılan binalar nedeniyle yok olmuş.
- Yola çıkmak için bir saate kadar hazırlanmalısın.
- Bu konuyu seninle görüşelim.

Birleşik Çekimli Fiiller :

→ Basit çekimli fiilin “*idi, imiş ve ise*” ek eylemlerini almasıyla oluşur.

Örnekler:

★ İdi

- Çocukluğumuzda dersimi bitirince sokağa çıkıp oynuyorduk.
- Haber verseydiniz ben de sizinle gelirdim.
- Zamanında haberimiz olsaydı şimdiye çoktan başvurmuştuk.

Örnekler:

★ İmiş

- Üniversiteyi Kıbrıs'ta okuyacakmış.
- Padişah, ara sıra kılık değiştirip halkın arasında dolaşmış.
- Muhsin Bey artık bu fabrikada çalışıyormuş.

★ İse

- Bildiklerini anlatırsan sana yardımcı oluruz.
- Burada çalışıyorsa Ferit'i tanıyordur.
- Bu soruyu bilmişse konuyu anlamış demektir.

★ **UYARI** : Birleşik çekimli fiiller yalnızca “**idi, imiş, ise**” ek eylemleriyle yapılır. “**dir**” ek eylemi yani bildirme eki fiillerde de kullanılır ancak birleşik çekimli fiil yapmaz.

Örnek:

- Bizim geleceğimizi öğrenince annesine haber vermiştir.
- Doğacaktır sana vadettiği günler Hak'kın!
- Her çalışan işinin hakkını vermelidir.

★ **NOT** : Ek eylemler çekim ekleri içinde yer alır. (**Daha önce isme gelen ek eylemleri görmüştük.**)